

ANALYSE FRA BØRNS VILKÅR • MARTS 2021

Livstilfredshed og psykisk trivsel blandt børn i fjerde og syvende klasse

Opsummering

Piger i syvende klasse har lavest livstilfredshed og psykisk trivsel

Piger i syvende klasse har lavere livstilfredshed og psykisk trivsel, sammenlignet med drenge på samme klassetrin og med piger i fjerde klasse. Det viser en panelundersøgelse blandt 3.995 børn i fjerde og syvende klasse, som Børns Vilkår har gennemført i november og december 2020.

I syvende klasse giver 28 pct. af pigerne udtryk for at have lav livstilfredshed. Det gælder 18 pct. af piger i fjerde klasse. Blandt drenge har 12 pct. både i fjerde og syvende klasse lav livstilfredshed. Også når det gælder psykisk trivsel, skiller piger i syvende klasse sig ud. Mens piger generelt har lavere psykisk trivsel end drenge, har piger i syvende også lavere psykisk trivsel end piger i fjerde. Blandt drenge er der ingen forskel fra fjerde til syvende klasse.

Den lavere psykiske trivsel viser sig blandt andet ved, at færre piger i syvende klasse har været i godt humør inden for den seneste uge, mens flere har været kede af det, sammenlignet med drenge i syvende og med piger i fjerde klasse. Der er også flest piger i syvende, som inden for den seneste uge har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst. Når det gælder ensomhed, skiller piger i syvende klasse sig også ud, ligesom der er færrest piger i syvende, der er glade for, hvem de er.

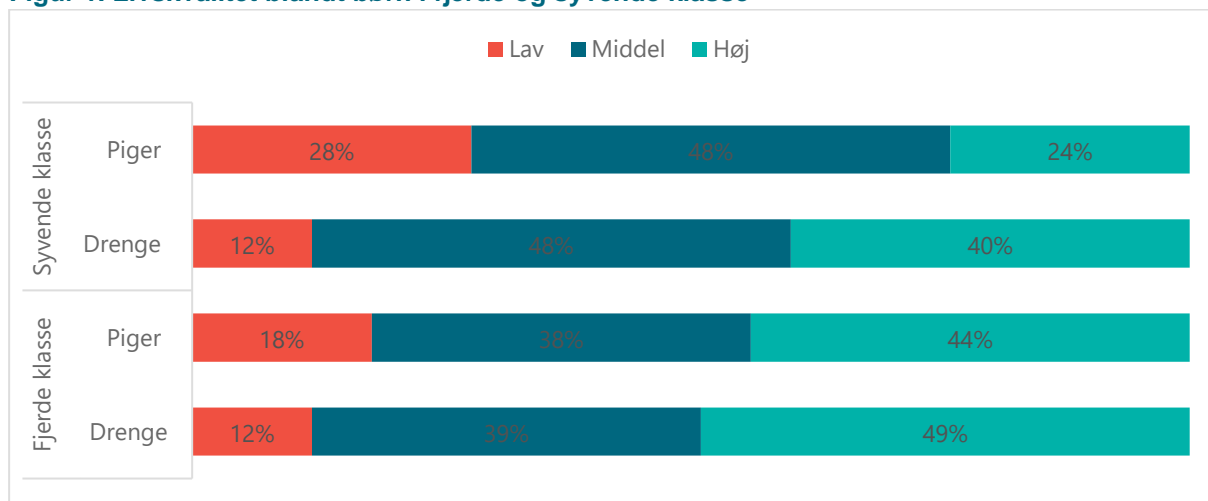
Undersøgelsen er gennemført under coronakrisen, men vi har ikke spurgt ind til corona. Vi kan derfor ikke konkludere på, hvordan coronakrisen har påvirket børnenes besvarelser.

Hver fjerde pige i syvende klasse har lav livstilfredshed – det gælder 12 pct. af drengene

I syvende klasse rapporterer 28 pct. af pigerne at have lav livstilfredshed. Det gælder 12 pct. af drengene. Det viser børnenes vurdering af deres livstilfredshed på en skala fra 0-10. Også i fjerde klasse angiver en større andel af pigerne at have lav livstilfredshed. Her svarer 18 pct. af pigerne, at de har lav livstilfredshed, mens andelen af drenge med lav livstilfredshed i fjerde klasse er på 12 pct.

Der er flere piger i syvende klasse med lav livstilfredshed, sammenlignet med piger i fjerde. Blandt drenge er andelen den samme (12 pct.). Samtidig er der færre piger i syvende med høj livstilfredshed (24 pct.), sammenlignet med piger i fjerde klasse, hvor andelen er på 44 pct. Blandt drenge er der lidt flere i fjerde, som har høj livstilfredshed (49 pct.), end der er i syvende (40 pct.).

Figur 1. Livskvalitet blandt børn i fjerde og syvende klasse

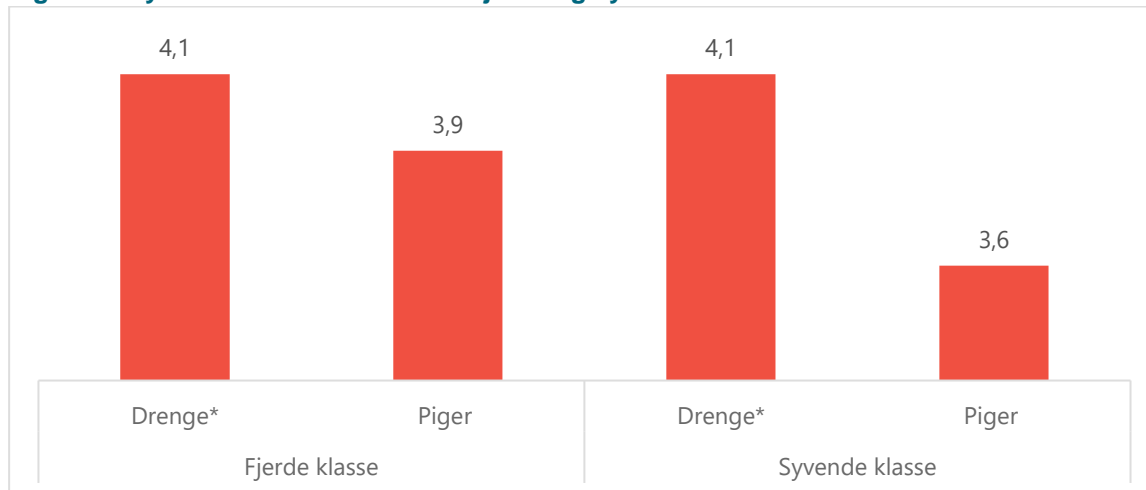

Antal svar 3964. Figuren viser et kryds mellem køn, klassetrin og spørgsmålet: Her er en skala. 10 betyder 'det bedste mulige liv for dig', og 0 betyder 'det værste mulige liv for dig'. Hvor synes du selv, du er for tiden? Spørgsmålet er kodet til de tre kategorier, som fremgår af figuren. Se mere i metodeafsnittet sidst i notatet.

Piger har lavere psykisk trivsel end drenge, og de har lavere psykisk trivsel i syvende end i fjerde klasse.

Piger i syvende klasse har lavere psykisk trivsel, sammenlignet med drenge i syvende og med piger i fjerde klasse. Blandt drenge er der ingen forskel på tværs af klassetrin. Piger i fjerde har lidt lavere psykisk trivsel end drenge.

Opgørelsen af psykisk trivsel baseres på syv spørgsmål fra det internationalt validerede spørgeskema KIDSCREEN-27¹ (1,2). De syv spørgsmål handler om, hvorvidt barnet inden for den seneste uge har oplevet livet som sjovt, været i godt humør, haft det sjovt, været ked af det, haft det så dårligt, at det ikke havde lyst til at lave noget, været ensom samt været glad for, hvem det er. Svarkategorierne går fra 1 til 5. En højere værdi indikerer bedre trivsel. Figur 2. viser den psykiske trivsel baseret på de syv spørgsmål fra KIDSCREEN-27.

Figur 2. Psykisk trivsel blandt børn i fjerde og syvende klasse

Antal svar 3.964. Figuren viser gennemsnitsscoren på de syv spørgsmål fra KIDSCREEN-27, som handler om psykisk trivsel.
*Der er ingen signifikant forskel mellem drenge i fjerde og syvende klasse

Flere drenge end piger har været i godt humør inden for den seneste uge

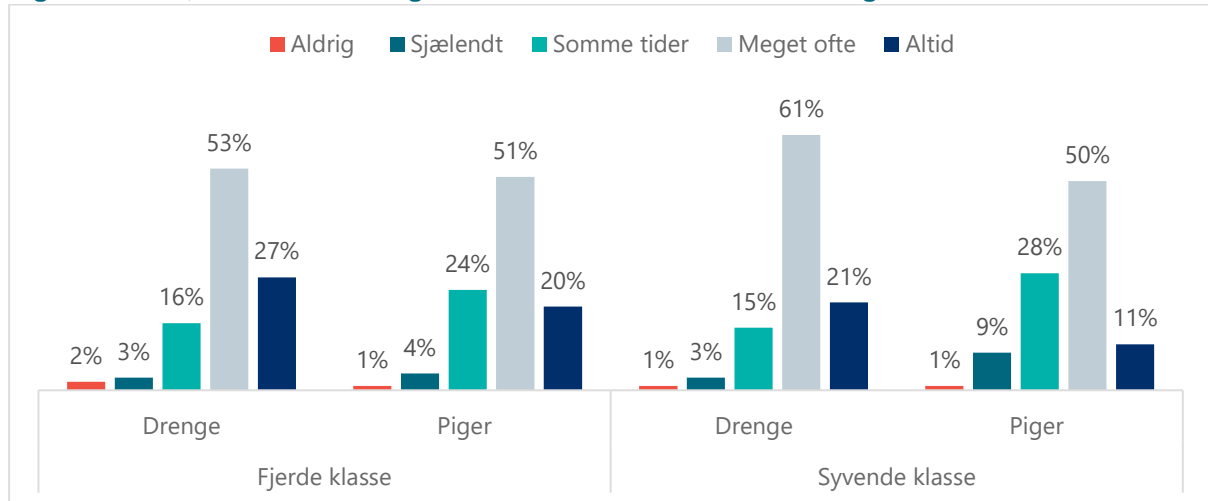
I følgende afsnit vises besvarelser på fem af de syv spørgsmål, som handler om psykisk trivsel. De fem spørgsmål eksemplificerer de overordnede tendenser og de forskelle, som fremgår af figur 2².

Figur 3. viser, hvordan børnene har svaret på spørgsmålet om, hvorvidt de har været i godt humør inden for den seneste uge. Ud af alle børn angiver 73 pct., at de meget ofte eller altid har været i godt humør inden for den seneste uge. I fjerde klasse gælder det 76 pct., mens det gælder 71 pct. i syvende klasse.

Flere drenge end piger har været i godt humør inden for den seneste uge. Det gælder både i fjerde og i syvende klasse. Piger i syvende klasse er med 61 pct. den gruppe, hvor færrest angiver meget ofte eller altid at have været i godt humør. Samtidig er der 10 pct. af pigerne i syvende klasse, der aldrig eller sjældent har været i godt humør inden for den seneste uge. Blandt drenge i syvende klasse er der 82 pct. som angiver, at de meget ofte eller altid har været i godt humør. 4 pct. af drengene i syvende klasse har aldrig eller sjældent været i godt humør inden for den seneste uge.

I fjerde klasse er der 71 pct. af pigerne, som meget ofte eller altid har været i godt humør inden for den seneste uge. Det gælder 80 pct. af drengene. Med 5 pct. har lige mange drenge og piger i fjerde klasse sjældent eller aldrig været i godt humør inden for den seneste uge.

Hvis man sammenligner køn på tværs af klassetrin, er der marginal forskel blandt drengene, hvor 82 pct. i syvende og 80 pct. i fjerde meget ofte eller altid har været i godt humør. Blandt pigerne er forskellen større, hvor 61 pct. i syvende mod 71 pct. i fjerde meget ofte eller altid har været i godt humør. Samtidig er der dobbelt så mange piger i syvende, som sjældent eller aldrig har været i godt humør, sammenlignet med piger i fjerde.

Figur 3. Andel, som har været i godt humør inden for den seneste uge.

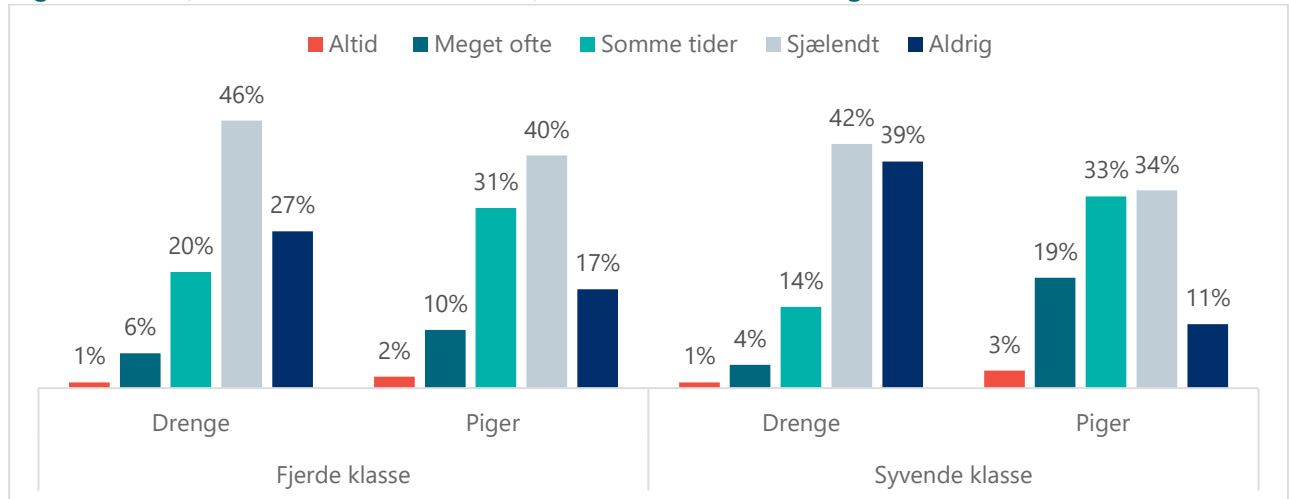
Antal svar 3.964.

12 pct. har meget ofte eller altid har været kede af det – det gælder for 22. pct. af pigerne i syvende klasse

12 pct. af alle børn angiver, at de meget ofte eller altid har været kede af det inden for den seneste uge. I fjerde klasse gælder det 10 pct., mens det gælder 14 pct. i syvende klasse.

Flere piger end drenge har været kede af det inden for den seneste uge. Det gælder både i fjerde og i syvende klasse. I syvende klasse er der 22 pct. af pigerne, der angiver, at de altid eller meget ofte har været kede af det inden for den seneste uge. Det gælder 5 pct. af drengene i syvende klasse. I fjerde klasse angiver 12 pct. af pigerne, at de altid eller meget ofte har været kede af det inden for den seneste uge. Her gælder det 7 pct. af drengene.

Hvis man sammenligner køn på tværs af alderstrin, er der marginal forskel blandt drengene, hvor 5 pct. i syvende og 7 pct. i fjerde, altid eller meget ofte har været ked af det inden for den seneste uge. Blandt pigerne er forskellen større, hvor 22 pct. syvende og 12 pct. i fjerde, altid eller meget ofte har været ked af det inden for den seneste uge.

Figur 4. Andel, som har været kede af det, inden for den seneste uge.

Antal svar 3.964.

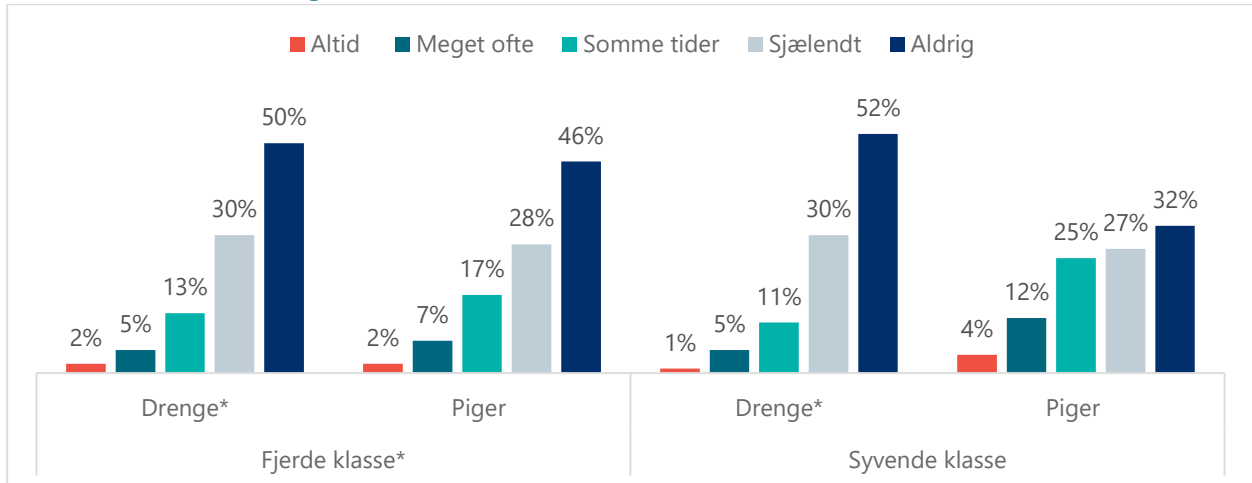
10 pct. har meget ofte eller altid haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst – det gælder for 16. pct. af pigerne i syvende klasse

Figur 5. viser, hvordan børnene har svaret på spørgsmålet om, hvorvidt de har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge. I alt 10 pct. af alle børn angiver, at de altid eller meget ofte har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge. I fjerde klasse gælder det 8 pct., mens det gælder 11 pct. i syvende klasse.

I syvende klasse er der 16 pct. af pigerne der angiver, at de altid eller meget ofte har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge. Det gælder for 7 pct. drengene i syvende klasse. I fjerde klasse er der ikke signifikant forskel mellem piger og drenge. Her angiver 9 pct. af pigerne og 7 pct. af drengene, at de altid eller meget ofte har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge.

Hvis man sammenligner køn på tværs af klassetrin, er der ingen forskel mellem drenge i fjerde og syvende klasse. Her er der 7 pct. i begge klassetrin som angiver, at de altid eller meget ofte har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge. Blandt pigerne er der forskel mellem fjerde og syvende klasse. I fjerde klasse er det 9 pct. og i syvende 16 pct. som angiver, at de altid eller meget ofte har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge.

Figur 5. Andel, som har haft det så dårligt, at de ikke havde lyst til at lave noget som helst, inden for den seneste uge.

Antal svar 3964. *Der er ingen signifikant forskel mellem drenge i fjerde og syvende klasse samt mellem piger og drenge i fjerde klasse.

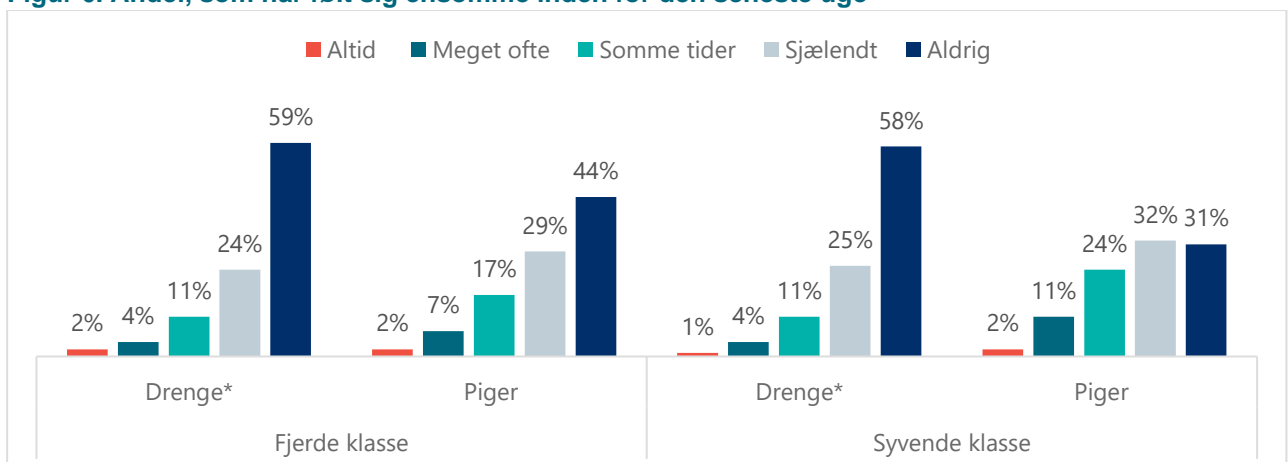
8 pct. af alle børn angiver, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme – det gælder for 13 pct. af pigerne i syvende klasse

Figur 6. viser, hvordan børnene har svaret på et spørgsmål om, hvorvidt de har følt sig ensomme inden for den seneste uge. I alt 8 pct. af alle børn angiver, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme inden for den seneste uge. I fjerde klasse gælder det 7 pct., mens det gælder 10 pct. i syvende klasse.

Flere piger end drenge angiver at have følt sig ensomme. Det gælder både i fjerde og i syvende klasse. I syvende klasse er der 13 pct. af pigerne, der angiver, at de altid eller meget ofte har følt sig ensomme inden for den seneste uge. Det gælder 5 pct. af drengene. I fjerde klasse er der 9 pct. af pigerne, der altid eller meget ofte har følt sig ensomme inden for den seneste uge. Her gælder det 6 pct. af drengene.

Der er ingen signifikant forskel blandt drengene på tværs af klassetrin. Blandt pigerne er der signifikant flere i syvende end i fjerde, der altid eller meget ofte har følt sig ensomme inden for den seneste uge.

Figur 6. Andel, som har følt sig ensomme inden for den seneste uge

Antal svar 3964. *Der er ingen signifikant forskel mellem drenge i fjerde og syvende klasse.

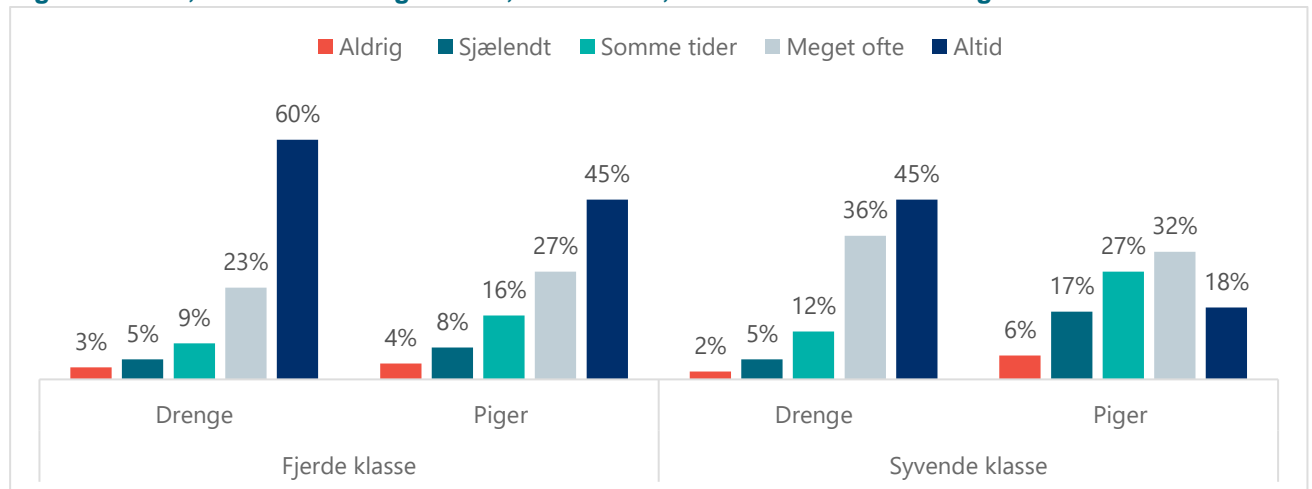
Flere drenge end piger har været glade for, hvem de er. Det gælder både i fjerde og i syvende klasse

Ud af alle børn svarer 72 pct., at de meget ofte eller altid har været glade for, hvem de er. I fjerde klasse angiver 78 pct., at de meget ofte eller altid har været glade for, hvem de er. Det gælder for 66 pct. af børnene i syvende klasse.

Flere drenge end piger har været glade for, hvem de er. Det gælder både i fjerde og i syvende klasse. I syvende klasse er der 51 pct. af pigerne, der angiver, at de inden for den seneste uge, meget ofte eller altid har været glade for, hvem de er. Det gælder for 81 pct. af drengene. I fjerde klasse er der 73 pct. af pigerne, der angiver, at de inden for den seneste uge, meget ofte eller altid har været glade for, hvem de er. Det gælder for 83 pct. af drengene i fjerde klasse.

Hvis man sammenligner køn på tværs af klassetrin, er der marginal forskel mellem drengene, hvor 81 pct. i syvende og 83 pct. i fjerde klasse meget ofte eller altid har været glade for, hvem de er. Blandt pigerne er der større forskel, hvor 51 pct. syvende mod 73 pct. i fjerde, har været glade for, hvem de er. Over en femtedel af pigerne i syvende klasse er sjældent eller aldrig glade for, hvem de er.

Figur 7. Andel, som har været glade for, hvem de er, inden for den seneste uge

Antal svar 3964.

Metode

Analyserne i notatet er baseret på en spørgeskemaundersøgelse udsendt til skoler i Børns Vilkår Børnepanel. I følgende metodeafsnit fremgår den information, der gør sig gældende for denne undersøgelse. Yderligere information om vores digitale børnepaneler og metoder til børneinddragelse findes på bornsvilkar.dk/boernepaneler

De kvantitative analyser bygger på data indsamlet via et digitalt spørgeskema, der er udsendt til skolebørn i fjerde og syvende klasse i perioden november-december 2020. 3.395 skoleelever har besvaret hele spørgeskemaet, og det er svar fra de børn, der indgår i dette notat. De skoleklasser, der deltog i undersøgelsen, er en del af Børns Vilkår Børnepaneler. Det seneste panel er etableret i efteråret 2020 gennem en stratificeret udvælgelse, som sikrer repræsentativitet på skoleniveau på en række centrale parametre som f.eks. skolestørrelse og elevsammensætning. Mere end 250 skoleklasser deltager i skolepanelet over tre år, således at vi følger de samme klasser fra 4.-6. klassetrin og fra 7.-9. klassetrin. Svarprocenten på klasse- og elevniveau ses i tabel 1. Langt de fleste børn har besvaret spørgeskemaet i skolen, men enkelte syvendeklasser har besvaret hjemmefra gennem en fjernundervisningslektion, fordi klassen var hjemsendt grundet corona.

Tabel 1. Svarprocenter

Klassetrin	Antal klasser i panelet	Antal klasser, der har svaret	Antal mulige elevbesvarelser	Antal faktiske elevbesvarelser	Svarprocent på klasseniveau	Svarprocent på elevniveau
Fjerdeklasser	147	105	3.116	1.977	71%	63%
Syvende klasser	139	105	2.947	2.018	76%	68%
I alt	286	210	6.063	3.995	73%	66%

Antal mulige elevbesvarelser er beregnet med udgangspunkt i en klassekvotient på 21,2.

Vi har sammenlignet analyseudvalget med populationsdata hentet fra Danmarks Statistisk på en række centrale parametre; køn, klassetrin, region og herkomst. Tabel 2. viser, at elevbesvarelserne i skolepanelet er repræsentative på klassetrin, men at det på køn og herkomst afviger fra populationen. Forskellen mellem panelet og populationen er dog mindre end 5 procentpoint. For fordelingen på regioner er analyseudvalget repræsentativt på Region Sjælland og Region Midtjylland, men det er ikke repræsentativt for de øvrige tre regioner. Her er dog heller ikke over 5 procentpoints forskel. Tabel 2. viser testresultaterne, der er gennemført vha. z-tests med et fastsat signifikansniveau på 80 pct. og en kritisk værdi på $\pm 1,28$. En P-værdi på $> 0,2$ betyder, at der er tale om repræsentativitet på populationen.

Da forskellene mellem analyseudvalg og population samlet set vurderes som små, er data ikke vægтет i analyserne.

Tabel 2. Analyseudvalg og repræsentativitetstest

		Analyseudvalg		Population		Z-værdi	P-værdi
		Antal	Andel	Antal	Andel		
Køn*	Drenge	1.990	50,2%	69.432	51,5%	-1,60	0,11
	Piger	1.974	49,8%	65.453	48,5%	1,60	0,11
	Total	3.964	100%	134.885	100%		
Klassetrin	4. klasse	1.977	49,5%	66091	49,0%	0,62	0,54
	7. klasse	2.018	50,5%	68794	51,0%	-0,62	0,54
	Total	3.995	100%	134.885	100%		
Region**	Region Hovedstaden	1.105	27,8%	40.893	30,3%	-3,49	<0,01
	Region Sjælland	594	14,9%	20.030	14,8%	0,14	0,89
	Region Syddanmark	1.016	25,5%	28.676	21,3%	6,59	<0,01
	Region Midtjylland	946	23,8%	31.868	23,6%	0,22	0,83
	Region Nordjylland	318	8,0%	13.418	9,9%	-4,12	<0,01
	Total	3.979	100%	134.885	100%		
Herkomst***	Dansk oprindelse	3.671	92,2%	118618	87,9%	7,97	<0,01
	Indvandrere	124	3,1%	6311	4,7%	-4,69	<0,01
	Efterkommere	193	4,8%	9956	7,4%	-6,14	<0,01
	Total	3.988	100%	134.885	100%		

*Der er i undersøgelsen 31 elever, der har angivet 'anden kønsidentitet' på spørgsmålet om køn. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

** Der er i undersøgelsen 16 elever, der ikke har angivet den udleverede klassekode, der gør det muligt at placere dem geografisk. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

***Der er i undersøgelsen 7 elever, der har angivet 'ved ikke' på spørgsmålet om eget- og mors fødeland. Denne gruppe indgår derfor ikke i repræsentativitetstesten.

Pilottest og besvarelse

Forinden udsendelsen af spørgeskemaet er der foretaget to pilottests af spørgeskemaet i hhv. en fjerde og en syvende klasse, som ikke er en del af skolepanelet. Hensigten var dels at sikre, at skoleeleverne forstod spørgsmålene og kunne placere sig i relevante svarkategorier til alle spørgsmål, dels at undersøge hvor lang tid skoleeleverne brugte på at besvare spørgeskemaet. Spørgeskemaet har en oplæsningsfunktion, så skoleelever med læsevanskeligheder kan vælge at få oplæst alle spørgsmål og svar. Skoleeleverne besvarer det elektroniske spørgeskema i undervisningen med mulighed for hjælp fra klasselæreren. Det elektroniske spørgeskema er opsat således, at læreren ikke kan se elevens tidligere svar. Da besvarelsen er foregået i skoleregi, er der en risiko for, at nogle grupper af børn og unge er underrepræsenterede i undersøgelsen. Det kan bl.a. være børn og unge i socialt udsatte positioner, som oftere kan være fraværende end andre børn og unge. Vi har ikke haft mulighed for at teste, om det reelt er tilfældet og i hvilket omfang, og man må som læser derfor blot have disse forbehold i tankerne, når analyserne læses.

Spørgsmål om trivsel og livskvalitet

Afsnittet om psykisk trivsel baseres på det internationalt validerede instrument KIDSCREEN-27 (1,2). KIDSCREEN-27 er et generisk instrument til måling af børns livskvalitet, baseret på WHO's definition heraf. KIDSCREEN-27 afdækker fem dimensioner af børns livskvalitet; fysisk trivsel, psykisk trivsel, autonomi og forældrerelation, venner og social støtte samt skolemiljø. I dette notat beskæftiger vi os

med den psykiske trivsel. Hvert spørgsmål tager udgangspunkt i den seneste uge og besvares på fempunkts skalaer, som fx aldrig, sjældent, somme tider, meget ofte, altid. KIDSCREEN er oversat til dansk, men er så vidt vides ikke valideret i en dansk kontekst. Foruden gennemsnitsscoren, præsenteres besvarelser på fem af de syv spørgsmål, der indgår i dimensionen om psykisk trivsel.

For måling af livstilfredshed er anvendt et spørgsmål med inspiration fra Cantrill's Ladder Scale, hvor børnene vurderer deres liv på en skala fra 0-10, hvor 0 betyder 'det værst mulige liv', og 10 betyder 'det bedst mulige liv'. Børnenes svar er delt op i tre grupper: Høj livstilfredshed (trin 9-10), middel livstilfredshed (trin 6-8) og lav livstilfredshed (trin 0-5).

Alle sammenhænge, som indgår i analyserne, er testet ved hjælp af χ^2 eller t-test. Alle sammenhænge er statistisk signifikante ved et signifikansniveau på 0,05, medmindre andet er angivet. Procenterne i analysen er afrundet til nærmeste hele tal.

Litteratur

(1) Ravens-Sieberer, U., Gosch, A., Rajmil, L., Erhart, M., Bruil, J., Duer, W., Auquier, P., Power, M., Abel, T., Czemy, L., Mazur, J., Czimbalmo, A., Tountas, Y., Hagquist, C., Kilroe, J. and the European KIDSCREEN Group. (2005). KIDSCREEN-52 quality-of-life measure for children and adolescents. Expert Review of Pharmacoeconomics & Outcomes Research, 5 (3), 353-364

(2) The KIDSCREEN Group Europe. (2006). The KIDSCREEN Questionnaires – Quality of life questionnaires for children and adolescents. Handbook. Lengerich: Pabst Science Publishers

Noter

¹ De syv spørgsmål handler om, hvorvidt barnet inden for den seneste uge har oplevet livet som sjovt, været i godt humør, haft det sjovt, været ked af det, haft det så dårligt, at det ikke havde lyst til at lave noget, været ensom samt været glad for, hvem det er.

² De to udeladte spørgsmål handler om, hvorvidt livet har været sjovt, og om barnet har haft det sjovt inden for den seneste uge. Tendenserne på de spørgsmål er de samme, som på de andre spørgsmål.

Kolofon

Marts 2020

Analyseansvarlig: Rasmus Thastum

Tekst og analyse: Rasmus Thastum, Sofie Stage, Katrine Stribæk

Undersøgelsen er blevet til i et samarbejde mellem Børns Vilkår og Ole Kirk's Fond